

Janez DULC

VZD kot orodje za vodenje

Ljudje, torej zaposleni, morajo biti v vsaki organizaciji glavni deležnik, ne pa samo lastniki, kupci ...

Na varnost in zdravje pri delu (VZD) marsikje še vedno gledajo kot na nekaj, kar moramo imeti zaradi nekega zakona ...

Ker, če ne bomo spoštovali zakona, bomo plačali kazen

Sicer pa je to zopet veliko papirja in nekaj, s čimer se ukvarjajo za to plačani posamezniki (strokovni delavci za VZD) ...

V časih, ki se vsi »pehajo samo še za dobičkm«, obstaja nevarnost, da bo VZD postal celo nepotreben strošek ...

Je to pravilno?

Je tako res povsod?

NE!!!

Kako pa je prav?

Podobno kot za področje VZD vse to velja tudi za področje varovanja okolja (VO)!

V časih, ko sta nas finančna in gospodarska kriza kar dobro pritisnila k tlom, v ospredje pa je povrhu vsega stopila izrazita kriza morale, etike in vrednot, moramo iskati in najti rešitve, s pomočjo katerih bi prebrodili nastale razmere in bi kot zmagovalec izšel človek.

So pa cilji tega iskanja sploh jasni?

Imamo jasno in prepoznavno strategijo v družbi in v posameznih organizacijah? V izobraževanju?

Imamo na odgovornih mestih, od (državnega) vrha navzdol, sploh prave – kompetentne vodje?

Kje so pri tem ljudje, zaposleni, državljani? Inženirji?

Znanje, inovativnost in ustvarjalnost so brez dvoma področja, ki imajo lahko velik učinek na uspešnost tega iskanja povsod, torej tudi v gospodarskih podjetjih in vseh drugih organizacijah.

Poslovno okolje se nenehno spreminja in postavlja nove izzive podjetjem in vsem subjektom, ki želijo uspeti tako na domačem kot na tujem trgu in sploh v tem okolju. Globalizacija in izginjanje mej med državami sta zaostri la konkurenco, ki od podjetij zahteva stalni napredek in boj za vsakega kupca. Če je bila nekoč cena odločilni dejavnik v borbi za kupca, danes ni več tako. Kupcem sprejemljiva cena je predpogoj, konkurenčno prednost pa predstavlja vse širši splet »necenovnih« dejavnikov. Med njimi je še vedno v ospredju sicer kakovost.

Kaj pa je kakovost?

Kakovost je skladnost s pričakovanji (kupca, odjemalca, uporabnika,...okolja), o tem ni dvoma! Težji, a nujno potreben in odločujoč, je odgovor na vprašanje: Kako pričakovanja nastanejo ter kako se jih prepozna, razume, upošteva.

Kaj pa kakovost poslovanja in odnosov v podjetju kot skladnost s pričakovanji zaposlenih?

Kaj pri tem pomeni sistem vodenja varnosti in zdravja pri delu?

Ko govorimo o kakovosti, že desetletje v ospredje postavljamo procesni pristop in stalne izboljšave. To enostavno pomeni, da moramo stalno izboljševati procese, v katerih nastajajo proizvodi (= izdelek + storitve) in na ta način na trgu skozi razvijajoče procese nastopamo s kakovostnimi proizvodi znotraj celotnega kakovostnega spleta sedmih P-jev (proizvod, cena, trženjsko komuniciranje, prodajne poti, procesi, ljudje, fizični dokazi), ki ga organizacije na osnovi raziskovanja razvijejo v svojih temeljnih – trženjskih procesih.

Noben proces ne bo vzpostavljen in ne bo deloval brez ljudi. Kakovost delovanja procesa in njegovi rezultati je torej najprej odvisna od ljudi, ki bodo proces najprej načrtovali (razvijali) in potem vodili ter izvajali. Kakovost in učinkovitost njihovega dela je odvisna od usposobljenosti in kompetenc, pa tudi od počutja in zadovoljstva na delovnem mestu, od motiviranosti, odnosa drugih do njih

In kako organizirati poslovni proces na osnovi gornjih izhodišč?

Poslovni proces je potrebno najprej organizirati kot urejen sistem glavnih in podpornih procesov. Istočasno pa je potrebno poskrbeti, da se bodo predvsem glavni procesi stalno razvijali in prilagajali spreminjajočim se razmeram na trgu.

Po ISO 9001, poglavju o realizaciji proizvoda, glavni procesi obsegajo prepoznavanje potreb in pridobivanje naročil na trgu - organizacijo proizvodnje – logistiko – realizacijo naročila – oskrbo trga. Gre za zaključene celovite dele poslovnega procesa, katerih poslanstvo je, bolje od konkurence oskrbeti ciljni trg (posamezne kupce) v okviru dejavnosti, za katero je proces organiziran. Pri tem vse, kar je potrebno za delovanje glavnih procesov, zagotavlja temeljni proces, ob pomoči podpornih procesov.

Kako pa poskrbeti za nadaljnji razvoj glavnih procesov? To je poslanstvo vodstvenih struktur v temeljnih procesih.

Kdo naj vodi temeljne procese?

Tako, kot je organiziranost podjetja strateška naloga najvišjega menedžmenta oziroma najvišje vodstvene strukture, je vzpostavitev in izvajanje temeljnega trženjskega procesa tisto področje delovanja vodstva, ki zahteva njegovo največjo angažiranost, rezultati le-te pa pomenijo dokaz sposobnosti in upravičenosti do najvišjega plačila.

Za bob leta 2016 je bil Sloveniji 15.1.2017 izbran: "**Sposobni ljudje ustvarjajo delovna mesta, nesposobni pa jih uničujejo.**"

In kakšni so lahko menedžerji / vodje?

Takšni menedžerji, ki nastopajo bolj s pozicije moči (nagrajevanje, kaznovanje, strokovnost, legitimnost, karizma ...), to je predvsem avtoritativno oziroma patriarhalno, manj demokratično in participativno; ali pa so to pravi vodje, ki upoštevajo timsko delo, organiziranost, situacijsko vodenje, motiviranje, zadovoljevanje potreb in medsebojno komuniciranje.

Vodja kot dirigent:

Ko so kmeta, ki je leta zapored prejel nagrado za najboljšo in najbolj čisto pšenico, vprašali, v čem je skrivnost njegovega uspeha, je skromno odgovoril: »Vse, kar naredim, je to, da kupim najboljše seme ter ga posejem,« in dodal: »Semena vedno kupim nekoliko več in ga podarim vsem svojim mejašem. S tem zagotovim, da tudi na njihovih njivah ne raste plevel, katerega seme bi veter odnesel na mojo njivo in pokvaril kakovost moje pšenice«.

V čem je vodja v vlogi dirigenta podoben temu uspešnemu in dobronamernemu kmetu?

(Dr. Nenad Savič, Unikatum – inštitut za inovativne poslovne modele, je licenciran evropski ocenjevalec organizacij po EFQM modelu odličnosti, predavatelj in svetovalec za uvajanje odličnosti v poslovanje.)

Kako izvajati temeljni proces? **S** projektnim timskim delom!

V timih so najsposobnejši predstavniki podjetja, vodijo jih najvišji predstavniki vodstva. Najpomembnejša pri tem je sestava timov in njihova kompetentnost. Brez enakovredne zastopanosti vseh delov podjetja noben tim ne bo opravil svojega poslanstva, ki je v raziskavah, načrtovanju in razvoju temeljev za poslovanje podjetja ter služi uspešnemu delovanju njegovih glavnih in podpornih procesov.

Ali so informatika, zagotavljanje kakovosti, sistem ravnanja z okoljem, **varnost in zdravje pri delu ter odnos do ljudi**, le podporni procesi ali pa so vendarle temeljni procesi?

Ta odgovor prepuščam strateškim odločitvam menedžmenta / vodstva v vsakem primeru posebej!

Moj odgovor in argumenti so jasni. Gre za vsebino temeljnih procesov! Nedopustno je na primer, če bi se zagotavljanje pogojev za varno in zdravo dela (tudi preprečevanje mobinga) kot sestavni del razvoja odnosov (do okolja, do zaposlenih, med ljudmi ...) postavljalo »nekje spodaj«, samo kot izvajalsko podporno funkcijo.

Ne smemo pozabiti, da **je končni uspeh podjetja odvisen od zaposlenih, torej od kolektiva**. Že samo občutek varnosti in stalno prisotne odgovornosti za zdravje je danes močan motivacijski element. Pri najboljših je to sestavni del poslovne strategije. Sistem odnosa do ljudi skupaj z vodenjem varnosti in zdravja pri delu je eno od preskušanih orodij, od načrtovanja in razvoja do izvajanja z nadzorom in ukrepanjem.

Največja napaka menedžmenta pri tem je, če se takšnih ukrepov loteva samo zaradi zakonodajnih zahtev!

Ljudje, torej zaposleni, morajo biti v vsaki organizaciji glavni deležnik, ne pa samo lastniki, kupci

...

Pa vendarle: kako?

Popolnoma je napačno in povsem preživeto je tradicionalno mišljenje, da varnost, kakovost, ekonomika in še kaj ... niso inženirska stroka. Ni res, da danes to niso znanja, ki so strateško pomembna. Še najmanj pa se ne sme dogajati, da bi bila kakorkoli zapostavljena in podrejena npr. izključno finančnim ciljem (pokvarjenih) kapitalistov. Res je, da so se nekatere stvari tudi v inženirstvu spremenile in bodo to morali sprejeti tudi vsi tisti, ki še vedno prisegajo na to, kar smo se učili pred desetletji ... in se še vedno držijo reka, da bomo delali še naprej tako, kot smo delali že doslej... To, da mora biti inženirsko delo vedno in povsod strokovno (ožje gledano) povsem pravilno in da so pri tem upoštevana vsa spoznanja sodobne tehnike in tehnologije oz. sodobnega časa, vsi, tudi tisti najhujši tradicionalisti še nekako priznavajo ... Da pa mora biti vse kar naredimo konkurenčno na trgu, če hočete prodajljivo, takšno, kot zahtevajo in pričakujejo kupci, okolje in družba, tudi varno za vse udeležence pri delu, za uporabnike proizvodov, varno za okolje, pa obstaja vse prevečkrat (napačno) mišljenje, da so vse to obveznosti drugih ... (Katerih drugih ???)

To, da se te strateške odgovornosti inženirskega dela glede varnosti človeka in varovanja okolja, prenašajo stran od inženirskih struktur, ni prav. !!!!

Kupci so tisti, ki postavljajo zahteve, katerim se moramo podrediti, ko govorimo o kvaliteti proizvodov. Za vse tiste proizvode, kjer končni kupec ni neposredno poznan, je v imenu vseh kupcev zahteve pred proizvajalce postavila družba v obliki tehničnih predpisov. Le-ti (tehnični predpisi) zahtevajo od proizvajalcev izključno samo to, da so proizvodi varni in da ne ogrožajo okolja.

Zadovoljstvo zaposlenih je tisto, kar je predpogoj za kakovostno delo (za kakovost v procesih); kakšno zadovoljstvo in potem kakovost lahko pričakujemo od zaposlenih, ki se na delovnem mestu ne počutijo dobro, ker jih ogrožajo nevarnosti na vsakem koraku (mehanske, fizične, emisijske, električne, kemične, zdravstvene, psihične ...), ker so oni in njihova varnost in zdravje povsem na koncu, za produktivnostjo, za dobičkom, za kupci in dobavitelji, celo za stroji ...

Kakšne so minimalne zahteve, ki jih morajo delodajalci izpolniti za svoje zaposlene, je v imenu vseh delavcev pred njih (delodajalce) postavila družba v obliki zakonodaje iz varnosti in zdravja pri delu. Enako se družba postavlja nad vse drugo s svojimi okoljevarstvenimi zahtevami v pogledu varstva okolja v najširšem pomenu besede.

Kdo naj torej pozna vse te zahteve in pričakovanja? Nihče drug oz. predvsem najprej tisti, ki s svojim delom na vse to neposredno vplivajo pri načrtovanju proizvodov in procesov (konstrukterji in tehnologi) in ki se morajo pri svojem delu vključevati v timsko delo skupaj s predstavniki proizvodnje, prodaje, nabave, kakovosti, vzdrževanja! Za vse to mora šolstvo inženirjem razviti ustrezne kompetence !!!

Za izvajanje teh nalog oz. vsebin iz področja varnosti in zdravja pri delu naše organizacije (podjetja, kjer je v ospredju tudi materialna proizvodnja) potrebujejo kompetentne inženirje tehnologe, ki morajo skupaj s predstavniki proizvodnje in strokovnim delavcem iz VZD že v fazi načrtovanja delovnih - proizvodnih procesov (avtomatizaciji procesov, posodabljanje delovne opreme, oblikovanje delovnih mest in določanje tehnoloških postopkov) upoštevati načela zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu ter izvajati ocenjevanje tveganj ter sprejemati ukrepe za odpravo nevarnosti in zmanjševanje tveganj že pri načrtovanju procesov. ...

Seveda naša najboljša in najuspešnejša podjetja znajo poskrbeti, da njihovi inženirji dobijo ustrezna znanja in sposobnosti iz teh področij (tudi mimo izobraževalnih procesov v našem šolskem sistemu) in na tak način opravijo svoje poslanstvo in naloge tudi na teh področjih. Žal pa je veliko slabše v manjših organizacijah, ki velikokrat delujejo po principu »nema problema« torej, da naredijo vse, kar trg potrebuje in tudi ne potrebuje, pa če to znajo ali ne. Vse prevečkrat se dogaja, da znanja, ki jih njihovi inženirji žal nimajo, drago plačujejo raznim svetovalcem in inštitucijam, ki se proglašajo za usposobljene (in »posvečene«), pa čeprav to velikokrat niso. Prodajajo ničvredne papirje, s katerimi pa prenekateri uspevajo, ker tudi na drugi strani (kupci, nadzorni organi ...) ni ustreznega znanja (in volje), da bi se doseglo kaj več kot res samo ničvredna »papirologija«. To velja tako za proizvode za trg, kot tudi npr. dela v graditvi objektov, pa varnost in zdravje pri delu pri manjših delodajalcih ... »Aktualni primeri«, kot so dogodki v Šempeterski bolnišnici, odstranjevanje proizvodov, ki vsebujejo nevarne snovi (kot npr.

azbest), prikrite in neraziskane nezgode pri delu ..., da ne omenjam evropske (EU) sramote zaradi nesposobnosti nemške (in še kake) avtomobilske industrije razviti okolju prijazne in komercialno sprejemljive izvedbe dizel motorja ... in zatiskanja oči ter očitni podpori najvišjih EU oblasti pri tej veliki prevari družbe, ki je temu sledila ..., to samo potrjujejo

Seveda imate prav vsi, ki ob branju tega trdite, da zgoraj napisano še zdaleč ni samo to, kar morajo inženirji znati.

Vsi se moramo zavedati, kako nujno potrebno je danes slediti vsem hitrim spremembam in vsak dan novim pristopom in orodjem za delo npr. v virtualnem inženirstvu. Samo npr. CATIA nam je v nekaj zadnjih letih tudi kar na <https://www.youtube.com> (poženite samodejno predvajanje npr. z: https://www.youtube.com/watch?v=61sicaJe7_8) ponudila na stotine različnih predstavitev praktične uporabe tega širokega sistema različnih možnosti tudi pri razvijanju proizvodov in procesov. Še zdaleč ne samo modeliranje in konstruiranje, danes se je virtualno inženirstvo razširilo na celoten proces raziskav in razvijanja od zbiranja idej in njihovega iskanja, s težiščem na koncipiranju in v tej fazi že ogromno različnih analiz (statičnih in dinamičnih, oblikovnih, procesnih, stroškovnih, trženjskih, konstrukcijskih rešitev, materialov ...), kot to sicer poznamo že desetletja in smo to delali tudi že mi starejši v svojih najboljših letih, a smo za vse to takrat (30 in več let nazaj) porabili ogromno časa (in denarja) in smo večino tega izvajali bolj ali manj samo v zadnji fazi razvijanja, ko smo v operativnem razvoju dokončno razvili samo eno od možnih idej oz. konceptov novega proizvoda ali procesa. Ali smo pri tem izbrali res najoptimalnejšo rešitev, je bilo veliko odvisno od izkušenosti, predznosti, iznajdljivosti ... tudi sreče. Danes je vse to mnogo lažje, predvsem pa hitrejše in učinkovitejše

Pa vendarle, oprostite: »Stvari je potrebno kapirati in ne kopirati!« Nobena sodobna tehnologija nam ne bo pomagala, kvečjemu povzročala velike nerešljive težave, če osnovnih stvari ne razumemo in prevzemamo pravilno; tudi »zdrava kmečka pamet« ni še za v smeti In še enkrat: ne pozabimo na človeka in okolje. Ljudje nismo samo še številke! Zemlja ni naša, dobilo smo jo samo v uporabo in jo moramo neuničeno predati našim zanamcem!

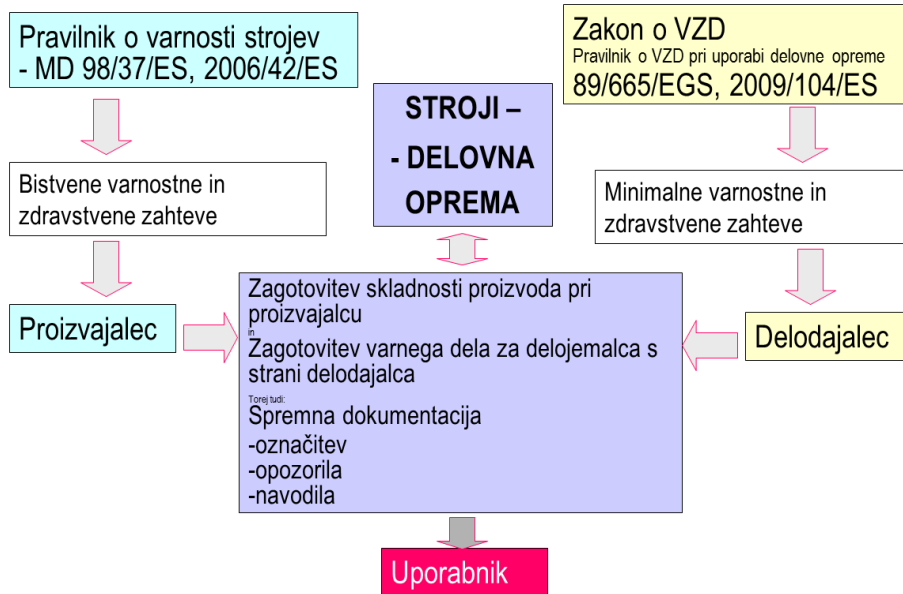
Da pa ne bo vse samo tako »zateženo«, predstavimo izpostavljeno temo (varnost pri delu) na malo bolj zabaven način:

https://www.napofilm.net/sl?set_language=sl

Še naprej pa opozarjam na nujnost večje pozornosti in pravilnega pristopa pri vseh konkretnih primerih, kjer se obravnava npr. poseganje v obstoječe delovne procese in sicer na način, da se obstoječo delovno opremo bistveno spreminja glede funkcionalnosti. Tu imamo v RS (enako povsod v EU) določbo že v uvodu predpisa o VZD pri uporabi delovne opreme, da mora delodajalec oz. tisti, ki spremembe izvaja, upoštevati predpise (o varnosti strojev), ki veljajo za proizvajalce. Glede tega nam za pravilno razumevanje in delo služi shema s ponazoritvijo razmejitev med dvema zakonodajama, ki urejata in razmejujeta obveznosti proizvajalcev in obveznosti delodajalcev:

Tehnična zakonodaja za proizvode in zakonodaja iz VZD (na primeru stroj – delovna oprema)

Vse tangirane oz. zainteresirane vabim na uradne in preverjene spletne povezave iz področja VZD in ocenjevanja tveganj v zvezi s tem.

Zelo primerna (prijazna za razumevanje in uporabo) je glede tega spletna aplikacija OiRA za ocenjevanje tveganj ...

OiRA

OIRA

OIRA - OCENJEVANJE TVEGANJA

<http://www.osha.mddsz.gov.si/oira-ocenjevanje-tveganja>

V inženirstvu mora biti tudi ustrezno pravilno uporabljena terminologija, kot to npr. izhaja iz standardov in predpisov ter zadnjega stanja tehnike in tehnologije ter drugih ved oz. po hierarhiji. Tudi tu se je skozi čas marsikaj spremenilo in bo treba priznati, da včasih na kake stvari pač gledamo narobe. Predvsem gre za izraze, za katere so v družbi postavljena jasna (obvezujoča) pravila in se je potrebno tega držati, sicer se že inženirji med sabo, kaj še z drugimi, sploh ne bomo razumeli. Nič ne pomaga, če smo se nekoč učili malo drugače, sedaj se moramo »pogovarjati« tako, kot je prav (zapisano kot danes strokovno pravilno ali celo kot obvezno). Nekaj tipičnih primerov je predstavljenih tudi v »priročniku« Terminologija v inženirstvu, ki je šele v nastajanju in se vseskozi dopolnjuje ... Lotil sem se ga sedaj, ko se vse bolj oddaljujem od svojega 40 letnega (minulega) dela. Vesel sem vsakega odziva, dopolnjeval naj bi se tudi z vašimi predlogi, komentarji, pohvalami in grajami Hvala že vnaprej.

Viri: Študijska gradiva, članki in zapisi predavatelja JD za predmetna področja: TPN, KZP in VDO